

J. DE HULLU, *Materieel strafrecht. Over algemene leerstukken van strafrechtelijke aansprakelijkheid naar Nederlands recht*, Deventer, Gouda Quint, 2000, 583 p.

Voorliggend boek behandelt – zoals de ondertitel duidelijk aangeeft – het algemene deel van het Nederlands materieel strafrecht. Daarbij passeren alle klassieke thema's de revue: de rechtssubjecten, de strafwetgeving, het legaliteitsbeginsel, rechtsmacht, *locus delicti*, *tempus delicti*, verjaring, soorten strafbare feiten, daderschap, causaliteit, opzet en schuld, aansprakelijkheid, poging, deelneming, voorbereiding, samenloop en *ne bis in idem*. Al deze onderwerpen worden uitvoerig toegelicht in al hun aspecten. Daarenboven gaat de auteur ook de verhouding met andere rechtstakken zoals het burgerlijk recht, het bestuursrecht en het internationaal en Europees recht, niet uit de weg.

Doorheen het hele boek klinkt de visie van de auteur op het strafrecht door. Voor hem dient het strafrecht verschillende maatschappelijke functies, namelijk bescherming van de samenleving en de burgers en het faciliteren van een geregeleerde maatschappelijke reactie op onrecht en schade. Bij het maken van beleidskeuzes pleit hij er dan ook voor er steeds over te blijven waken dat de maatschappelijke functie van het strafrecht niet verwaarloosd wordt. Toch wijst DE HULLU erop dat het strafrecht niet blindelings moet bezwijken voor druk uit de samenleving, maar dat het zijn inherente waarden van legaliteit, schuldbeginsel en ook gematigdheid dient getrouw te blijven. Daarnaast erkent hij ook het feit dat het materieel strafrecht *in se* de basis vormt voor overheidsinmenging in de vrijheid van personen. Toch is het boek vrij pragmatisch-functioneel van opzet. Een algemene overkoepelende theorie wordt nergens aangevoerd. Daarin schuilt ook meteen de meerwaarde van het werk: de auteur benadert zijn onderwerp en de verschillende deelaspecten ervan vanuit het onderwerp, de relevante vraagstelling daarbij en het geldend recht, zonder daarbij gehinderd te worden door een dwingende overkoepelende theorie. Hij besteedt daarbij veel aandacht aan wetgeving en rechtspraak, waarbij vragen over interne of onderlinge consistentie nooit ver weg zijn.

Deze pragmatische en functionele benadering heeft – zoals de auteur zelf ook aangeeft – een aantal beperkingen. Zo beperkt hij zich tot het Nederlandse materiële strafrecht. Uiteraard komt de invloed van het internationale en Europese niveau hierop ook aan bod. Tot rechtsvergelijkende oefeningen met de stelsels van andere landen heeft DE HULLU zich dan weer niet laten verleiden. Ook het sanctie- en straftoematingsrecht heeft de auteur buiten beschouwing gelaten. De belangrijkste beperking is echter het feit dat, hoewel de bovenvermelde visie van de auteur op het strafrecht meermaals doorwerkt in de verschillende thema's in het boek, hij geen aandacht heeft geschonken aan de verschillende theorieën over het *ius puniendi*. De auteur verantwoordt het niet behandelen van deze rechtstheoretische beschouwingen over strafrechtelijke aansprakelijkheid door te stellen dat de pragmatisch-functionele opzet van het boek deze beschouwingen niet vraagt. Nochtans hebben de klassieke leer, het positivisme, het sociaal verweer, het nieuw sociaal verweer, het neoclassicisme en het nieuw realisme allemaal, in meerdere of mindere mate hun bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van het strafrecht. En dit zeker in een stelsel zoals het Nederlandse waarvan de hoofdlijnen vandaag nog steeds voor een groot deel van het einde van de 19e eeuw

stammen. Een korte behandeling van deze theorieën had mijns inziens een referentiekader voor de lezer kunnen scheppen waardoor deze wetgevende en jurisprudentiële keuzes – die nu eenmaal ook historische en theoretische achtergrond hebben – beter had kunnen plaatsnemen. Temeer omdat de auteur in zijn slotbeschouwingen pleit voor een – gehele of gedeeltelijke – herziening van het algemene deel om de diverse onderdelen ervan zoveel mogelijk in onderlinge samenhang te brengen. Het stelselmatige van het algemene deel is inderdaad door opeenvolgende wijzigingen en aanpassingen wat verloren gegaan. Dit juist omdat deze wijzigingen telkens op andere, soms onderling tegenstrijdige opvattingen van het *ius puniendi* gestoeld zijn.

Nu is het ontbreken van deze benadering ook weer geen onoverkomelijke beperking. Zoals het nu voorligt, voldoet het boek zeer zeker aan de uitgangspunten waarop het is gesteund. De behandeling van de verschillende theorieën had het boek nog rijker kunnen maken. Die rijkdom heeft het echter nu ook al. Dit blijkt niet alleen uit de uiterst volledige behandeling van de verschillende onderdelen, maar ook uit het feit dat de auteur ook aangeeft op welke punten het materiële strafrecht voor herziening vatbaar is. De markt van handboeken over materieel strafrecht is in Nederland lange tijd gedomineerd geweest door drie grote spelers: HAZEWINKEL-SURINGA,⁷ VAN BEMMELEN en VAN VEEN⁸ en KELK.⁹ Het werk van DE HULLU kan zich daar moeiteloos mee meten en zal ongetwijfeld één van de ‘Grote Vier’ worden.

Tom L.W. SCHEIRS

D. BE BOT, *Verwerking van persoonsgegevens*, Antwerpen, Kluwer, 2001, 403 p.

Dit boek geeft een algemene analyse van en een toelichting bij de Wet verwerking persoonsgegevens, *i.e.* de Wet van 8 december 1992, zoals gewijzigd door de Wet van 11 december 1998 tot omzetting van de Richtlijn 95/46/EG van 24 oktober 1995 van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrij verkeer van die gegevens en uitgevoerd door het Koninklijk Besluit van 13 februari 2001. De auteur heeft hierbij de bedoeling aan te geven welke verplichtingen de wet aan al diegenen die persoonsgegevens verwerken, oplegt. Wat deze verplichtingen inhouden en hoe ze in de praktijk kunnen worden toegepast, wordt door de auteur op pragmatische wijze benaderd en te gepasten tijde geïllustreerd aan de hand van voorbeelden die uit de dagelijkse uitvoering van verwerking van persoonsgegevens afkomstig zijn. Discussie- en knelpunten worden stelselmatig toegelicht, vergezeld van mogelijke

7. Momenteel voortgezet door J. REMMELINK, *Mr. D. Hazewinkel-Suringa's Inleiding tot de studie van het Nederlandse strafrecht*, Deventer, Gouda Quint, 1996, 975 p. (vijftiende druk).

8. J.M. VAN BEMMELEN en TH. W. VAN VEEN, *Ons strafrecht, I, Het materiële strafrecht: algemeen deel*, Deventer, Gouda Quint, 1998, 205 p. (dertiende druk, bewerkt door D.H. DE JONG en G. KNIGGE).

9. C. KELK, *Studieboek materieel strafrecht*, Deventer, Gouda Quint, 2001, 541 p.